

Souhrnná teritoriální informace:

Kazachstán

Velvyslanectví ČR v Nur-Sultanu 21. 5. 2021 10:53

Kazachstán je hospodářsky i sociálně nejvyspělejší země ve střední Asii, která svou rozlohou patří mezi 10 největších států světa. V žebříčku konkurenceschopnosti, který sestavuje Světové ekonomické fórum (WEF), se Kazachstán v roce 2019 umístil na 55. pozici ze 141 srovnávaných ekonomik. Země má obrovské zásoby ropy, minerálů a kovů, jež z velké části tvoří exportní základnu Kazachstánu. Má také značný zemědělský potenciál díky rozsáhlým stepům, které poskytují prostor jak pro produkci hospodářských zvířat, tak i pro pěstování obilovin. Kazachstánský průmysl spočívá především v těžbě a zpracování přírodních zdrojů. Má však též poměrně rozvinuté strojírenské odvětví se specializací na stavební materiály, traktory, zemědělské stroje, kosmickou infrastrukturu a vojenskou techniku.

Kazachstán je prezidentskou republikou, zákonodárnou moc má parlament, avšak množství pravomocí je soustředěných do rukou prezidenta. Specifické postavení má bývalý prezident země Nursultan Nazarbajev.

V průběhu roku 2020 pandemie COVID-19 citelně zasáhla vývoj domácí ekonomiky, kdy HDP země kleslo o 2,6 % s ohledem na výrazný propad domácí spotřeby, zahraničních investic, omezení těžby a snižování cen ropy na světových trzích. Kazachstán předpokládá oživení růstu ekonomiky v následujících letech, k čemuž si mj. pomáhá převody prostředků z tzv. Národního fondu, kumulujícího bohatství z těžby nerostných surovin.

Česko-kazachstánské bilaterální vztahy jsou dlouhodobě korektní. Pokračuje trend narůstajícího zájmu české podnikatelské sféry směrem ke Kazachstánu, který se mj. projevuje v rostoucím exportu z ČR do Kazachstánu a ve vysoké účasti českých firem na podnikatelských misích do Kazachstánu a na významných veletrzích a výstavách. Kazachstán pokračuje v programech industrializace země, což generuje poptávku po moderním zařízení a technologiích v celé řadě sektorů. Možnosti pro české výrobce existují v sektorech energetiky, dopravy, strojírenství, zdravotnictví, ve vojenské oblasti, ve finančním sektoru, u spotřebního zboží (sklo, nábytek apod.) a v dalších sektorech.

Kazachstánský trh má velice dobrý potenciál, je však nutné počítat s tím, že vstup na něj je komplikovaný, nákladný a zejména časově náročný. Pro prosazení nabízeného zboží v Kazachstánu jsou zejména důležité osobní kontakty, výhodou je znalost ruštiny.

Základní údaje	
Hlavní město	Nur-Sultan
Počet obyvatel	18,92 mil.
Jazyk	Kazašský
Náboženství	sunitský islám (70,4 %), křesťanství (24,8 %)
Státní zřízení	prezidentská republika
Hlava státu	Kasym-Zhomart Tokajev
Hlava vlády	Askar Mamin
Název měny	Kazachstánský Tenge
Cestování	
Časový posun	+5 hodin (v létě +4 hodiny)
Kontakty ZÚ	
Velvyslanec	Ing. Rudolf Hykl, MPP
Ekonomický úsek	Mgr. Luboš Joza, Ing. Olga Kalinová, MBA
Konzulární úsek	Mgr. Tomáš Mikeska
CzechTrade	Ing. Petr Jurčík
Czechinvest	ne
Ekonomika	
Nominální HDP (mld. USD)	169,8 (2020)
Hospodářský růst (%)	-2,6 (2020)
Inflace (%)	7,5 (2020)
Nezaměstnanost (%)	4,9 (2020)

Kapitoly a podkapitoly:

1 Základní informace o teritoriu

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

2 Ekonomika

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

3 Obchodní vztahy s EU a ČR

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 FTA a smlouvy
- 3.3 Rozvojová spolupráce
- 3.4 Perspektivní obory (MOP)

4 Kulturní a obchodní jednání

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

6 Kontakty

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchrana, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

1 Základní informace o teritoriu

Podkapitoly:

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi

Republika Kazachstán (KZ). Ústava KZ připouští též Kazachstán.

Kazakstan Republikasy - kazašský název

Republic of Kazakhstan - anglický název

Rozloha Kazachstánu - 2 724 902 km². Celková délka obvodu hranic činí 13 349,9 km. Délka hranic s Ruskem – 7 548,1 km, Uzbekistánem - 2 351,4 km, ČLR - 1 782,8 km, Kyrgyzstánem – 1 241,6 km a s Turkmenistánem 426 km.

Od 23. března 2019 bylo hlavní město Astana přejmenováno na Nur-Sultan.

Politické uspořádání Kazachstánu vychází z Ústavy. Na jejím základě v zemi funguje demokracie prezidentského typu s množstvím pravomocí, soustředěných do rukou prezidenta. Prezident je volen na období 5 let s omezením na dva mandáty. Toto omezení se nevztahovalo na prvního prezidenta Kazachstánu Nursultana Nazarbajeva, který byl prezidentem nepřetržitě od roku 1991 až do 20. 3. 2019, kdy sám dobrovolně odstoupil. Současným prezidentem Kazachstánu je Kasym-Zhomart Tokayev.

Výkonnou moc v zemi má vláda a její členové. Ministry včetně předsedy vlády jmenuje prezident. V roce 2017 došlo k částečnému přerozdělení moci v zemi, kdy na ministerského předsedu a vládu přešla odpovědnost za ekonomický a sociální rozvoj země. Prezident nadále rozhoduje o zahraniční politice, obraně a vnitřní bezpečnosti. První prezident N. Nazarbajev se stal doživotním předsedou Bezpečnostní rady státu a stále má vliv na zahraničně-politické a bezpečnostní směřování země.

Zákonodárnou moc má Parlament, který je rozdělen na dolní komoru (Mažilis) a Senát. V lednu 2021 se uskutečnily řádné volby do Mažilisu, jemuž v březnu 2021 uplynulo pětileté volební období. Vítězem se stala vládní strana Nur Otan Nursultana Nazarbajeva, v dolní komoře též zasedli zástupci středopravé Ak Žol a Lidové strany. Vzhledem k charakteru politického systému v Kazachstánu se neočekává, že v příštích letech dojde k výrazným změnám v neprospěch stávajících mocenských struktur.

Složení vlády Kazachstánu k 17. 5. 2021:

- 1 Askar Mamin - předseda vlády
- 1 Alichan Smailov - 1. místopředseda vlády a ministr financí
- 1 Eraly Tugzhanov - místopředseda vlády
- 1 Roman Sklyar - místopředseda vlády
- 1 Muchtar Tleuberdi - ministr zahraničních věcí a místopředseda vlády
- 1 Nurlan Ermekebaev - ministr obrany
- 1 Erlan Turgumbaev - ministr vnitra
- 1 Aida Balaeva - ministryně informací a sociálního rozvoje
- 1 Marat Beketaev - ministr spravedlnosti
- 1 Alexey Tsoy - ministr zdravotnictví
- 1 Aktoty Raimkulova - ministryně kultury a sportu
- 1 Bagdat Mussin - ministr digitálního rozvoje, obranného a kosmického průmyslu
- 1 Nurlan Nogayev - ministr energetiky
- 1 Serik Shapkenov - ministr práce a sociální ochrany obyvatelstva
- 1 Saparchan Omarov - ministr zemědělství
- 1 Aschat Aimagambetov - ministr školství a vědy
- 1 Beibut Atamkulov - ministr průmyslu a infrastrukturního rozvoje
- 1 Aset Irgaliev - ministr ekonomiky
- 1 Magzum - Myrzagaliev - ministr ekologie, geologie a přírodních zdrojů
- 1 Bachyt Sultanov - ministr obchodu a integrace
- 1 Yerulan Zhamaubayev - ministr financí
- 1 Yuri Iljin - ministr pro mimořádné události

1.2 Zahraniční politika země

Kazachstán deklaruje multivektorové zaměření své zahraniční politiky. Klíčovým partnerem je Rusko, jehož politický a vojenský vliv vyvažuje rostoucí ekonomickou přítomnost Číny. Z hlediska vztahů se západními mocnostmi si je země vědoma, že se EU je nejdůležitějším obchodním a investičním partnerem, nicméně význam tohoto směru v kazachstánské zahraniční politice v nejlepší případě stagnuje (s výjimkou snahy o přilákání nových zahraničních investic). Další vazbou je spolupráce v rámci turkických zemí, která má v některých tématech na rozhodování a sympatie Kazachstánu větší vliv, než průběžná snaha o sladění pozic s Moskvou.

Kazachstán má oproti ostatním státům střední Asie se všemi sousedy stabilní, bezproblémové vztahy. Země se na mezinárodní scéně profiluje jako stabilizační prvek a často podniká kroky ke smírnému řešení sporů. S ohledem na svoji historii (jaderný polygon Semipalatinsk) a rozhodnutí zbavit se jaderných zbraní po vzniku KZ jako nezávislého státu, se Kazachstán výrazně profiluje v otázce mezinárodního omezení jaderného arsenálu, trvalého zákazu jaderných zkoušek atd.

Pro strategické partnerství s Ruskem je klíčovým pojítkem společná minulost a značná shoda zájmů, zejména ve střední Asii. Z ekonomického hlediska si obě ekonomiky tradičně spíše konkurují, než doplňují. Vytvoření Eurasijské ekonomické unie (EaEU) však zesiluje propojení obou ekonomik a usnadňuje vývoz KZ surovin (např. pšenice) na ruský trh a naopak ruského spotřebního zboží do Kazachstánu. Nepřehlédnutelná je spolupráce ve vojenské a bezpečnostní oblasti a snaha o koordinovaný přístup k problémům či konfliktům jak ve střední Asii, tak i na Kavkaze. Svou nezastupitelnou roli v této bilaterální lince také hraje ruská menšina v zemi a vliv Ruska v mediální, kulturní a vzdělávací sféře.

Vedle značného nerostného bohatství spočívá význam země také v geografické poloze, kdy je pozemní spojení mezi Čínou a Evropou bez úseků na území KZ v podstatě neproveditelné. Dopravní infrastruktura projekty, často spojené s čerpáním úvěrů od čínských bank a dovoz levného čínského spotřebního zboží se Kazachstán snaží vyrovnávat zájmem o vývoz zejména zemědělských surovin a potravin na perspektivní čínský trh. Kazachstán je poměrně otevřený spolupráci s Čínou v ekonomických oblastech, ovšem ve všech ostatních je přístup KZ k tomuto mocnému sousedu daleko obezřetnější. Jisté napětí uvnitř KZ vyvolává situace Ujgurů v Číně.

Trvalou a průběžně sílící prioritou kazachstánské zahraniční politiky je vztah k turkickým zemím, což zahrnuje všechny země střední Asie s výjimkou Tádžikistánu, dále Ázerbájdžán a Turecko. Sílí snaha o koordinaci pozic či obchodně-ekonomickou a kulturní spolupráci. Vedle Turecka je hlavním partnerem Uzbekistán, u kterého se zájem o posílení spolupráce projevuje zejména v posledních letech.

1.3 Obyvatelstvo

Dle **Statistického výboru Kazachstánu** bylo v zemi k 1. březnu 2021 evidováno 18 917,2 tis. obyvatel. Hustota obyvatelstva je 6,89 obyv./km², a tím pádem jednou z nejnižších na světě. Na městské obyvatelstvo připadá cca 57 % s tím, že pokračuje dlouhodobý trend přesunu obyvatel z venkova do měst. V 90. letech v Kazachstánu klesal přirozený roční přírůstek obyvatel (1993-2003). Významnou skutečností v celkovém poklesu počtu obyvatel KZ představovalo zejména v devadesátých letech minulého století kromě uvedeného faktoru i vystěhovalectví. Šlo zejména o vystěhovalectví nekazašského etnika (Rusů, Ukrajinců, Němců) do zemí bývalého SSSR a Německa, kdy počet vystěhovaného obyvatelstva výrazně převyšoval imigraci. Trvale nejvyšší počet vystěhování je registrován do Ruské federace, největší počet přistěhování je z Uzbekistánu.

Ve stalinském období došlo k násilnému přesídlení příslušníků mnoha národností do Kazachstánu, jako např. Čečenců, Ingušů, Peršanů, Poláků, Ujgurů, Kurdů, Korejců atd. V Kazachstánu v současné době žije cca 147 národností a etnických skupin a etnické složení obyvatel je následující (údaje k 1.1.2021, celkový počet obyv. 18 877 tis.):

- 1 Kazaši – 13 029 tis. (69 %)
- 1 Rusové - 3 478 tis. (18,4 %)
- 1 Uzbeki - 620 tis. (3,3 %)
- 1 Ujguři – 278 tis. (1,48 %)
- 1 Ukrajinci – 256 tis. (1,36 %)
- 1 Tataři – 199,4 tis. (1,06 %)
- 1 Němci – 174,6 tis. (0,92 %)
- 1 zbytek – ostatní (Turci, Korejci, Ázerbájdžánci, Bělorusové, Poláci, Baškiři atd.).

Kromě etnické strukturalizace společnosti hraje stejně důležitou úlohu i strukturalizace klanová a dělení na kmenové svazy, tzv. Starší, Střední a Mladší žuzy. Ty představují specifické formy sociálně-politické organizace kazašského národa.

Náboženské složení:

- 1 Kazaši - islám sunitské odnože (71,3 %),
- 1 obyvatelé evropského původu - křesťanství různých směrů - zejména pravoslavní, katolíci, protestanti (23,7 %),
- 1 ateisté (4,2 %),

- 1 lidové přesvědčení (0,4 %),
- 1 buddhisté (0,2 %),
- 1 jiné (0,2 %).

Kazachstán prosazuje politiku náboženské, etnické a národnostní snášenlivosti. V hlavním městě Nur-Sultanu se každé tři roky scházejí lídři všech světových i tradicionalistických náboženství. Každoročně se v hlavním městě koná také sjezd Shromáždění národů Kazachstánu.

2 Ekonomika

Podkapitoly:

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

2.1 Základní údaje

V posledních 5 letech HDP Kazachstánu meziročně stoupal o 1-4 % (růst HDP vyjádřeného v Tenge, HDP v USD byl ovlivněn kurzovou fluktuací). Z hlediska žebříčku „Doing Business Report“ sestavovaného Světovou bankou, Kazachstán v roce 2020 obsadil 25. příčku ze 190 zemí světa. Stupeň exportního rizika dle OECD byl zlepšen ze šesté skupiny (ze 7) na pátou.

Rok 2020 byl již od počátku poznamenán snížením cen ropy na světových trzích a zejména pandemií koronaviru, což zapříčinilo propad HDP o 2,6 %. Změnily se i plány vlády, která původně chtěla pokračovat v podpoře 7 strategických oblastí: přilákání investic, vytváření pracovních míst s vysokou produktivitou, rozvoj infrastruktury, industrializace orientovaná na vývoz, palivové, energetické a agroprůmyslové komplexy a digitalizace hospodářství. Místo toho však od března 2020 přistoupila k přijetí řady opatření, zaměřených zejména na sociální stabilitu, podporu podnikání (daňové úlevy, subvence, odstraňování exportních cel) a zesílení přechodu na e-government. Opatření na restart ekonomiky musí nadále brát v úvahu vývoj státního rozpočtu, který je pod značným tlakem na příjmové i výdajové straně.

Již od přechodu místní měny na plovoucí kurz v roce 2015 je oslabování Tenge hlavním inflačním impulsem. Od té doby Tenge devalvoval cca o 200 % ze 188 KZT/USD na dnešní úroveň okolo 430 KZT/USD (květen 2021). Měna je stále velmi citlivá na výkyvy světových cen ropy a též, s ohledem na provázanost ekonomik, sousedního rublu (mimo jiné v souvislosti se sankcemi, které na Rusko uvaluje USA a EU). V současnosti a střednědobém horizontu rostou inflační tlaky také postupným zdražováním elektrické energie a vody, bez tohoto kroku nejsou daná odvětví schopna generovat zisky, natož financovat velice potřebné investice do modernizace. Kazachstánská ekonomika se vyznačuje značnou přezaměstnaností, což vyplývá nejen z poměrně nízkých nákladů na práci, ale také značným vlivem státu v ekonomice, kdy největším zaměstnavatelem jsou, vedle státu, polostátní podniky. Z tohoto důvodu se nezaměstnanost v KZ pohybuje na poměrně nízkých úrovních pod 5 %, někdy na úkor produktivity.

Kazachstán je nejsilnější ekonomikou střední Asie založenou na těžbě a exportu nerostných surovin, zejména ropy a plynu. Za svoji prioritu pokládá diverzifikaci ekonomiky a rozvoj netěžebních sektorů, lákání zahraničních investic, podporu lokalizace výroby se zaměřením na export místních výrobků. Perspektivními sektory jsou zejména zemědělství, které má v Kazachstánu dobré podmínky pro rozvoj, energetika, strojírenství atd. Z hlediska mezinárodního obchodu Kazachstán exportuje převážně suroviny (ropu, nezpracované nerosty, zemědělskou prvovýrobu, zejména obilí), dováží výrobky s vyšší přidanou hodnotou (stroje apod.) Příjmy z těžby ropy vytvářejí prostor pro financování dovozů, mimo jiné pro účely modernizace místní ekonomiky.

Ukazatel	2018	2019	2020	2021	2022
Růst HDP (%)	4,1	4,5	-2,6	3,2	3,5
HDP/obyv. (USD)	9 812,5	9 812,5	9 055,8	9 827,6	10 232,2
Inflace (%)	4,1	5,4	7,5	6,5	5,8
Nezaměstnanost (%)	4,9	4,8	4,9	4,4	4,4
Export zboží (mld. USD)	61,1	58,2	46,9	60,8	69,4
Import zboží (mld. USD)	33,6	49,7	38,0	45,0	48,0
Saldo obchodní bilance (mld. USD)	27,7	18,3	8,8	15,8	21,4
Průmyslová produkce (% změna)	4,4	4,1	-0,7	2,8	5,4
Populace (mil.)	18,3	18,6	18,8	19,0	19,2
Konkurenceschopnost	59/140	55/141	N/A	N/A	N/A
Exportní riziko OECD	6/7	5/7	5/7	5/7	N/A

Zdroj: Národní statistický úřad KZ, EIU, OECD, WEF, ADB

2.2 Veřejné finance a státní rozpočet

Celkové devizové rezervy Kazachstánu, vč. aktiv Národního fondu, činily ke konci února 2021 92,4 mld. USD. Aktiva Národního fondu KZ, který kumuluje příjmy z těžby kazachstánské ropy, činily na začátku března 2021 57,6 mld. USD, kdežto ke konci roku 2019 se odhadovaly na necelých 62 mld. USD. Výrazný pokles je způsoben snížením příjmů z těžby ropy a navýšením transferů do státního rozpočtu zejména z důvodu boje proti koronavirové epidemii. Deficit státního rozpočtu v roce 2020 činil 4 % HDP s tím, že byl ovlivněn nízkou cenou ropy (okolo 37 USD za barel). Zákon o státním rozpočtu na roky 2021 – 2023 počítá s tím, že celkové příjmy v roce 2021 dosáhnou 11,27 bil. KZT, v roce 2022 11,8 bil. KZT a v roce 2023 12 bil. KZT. Převody z Národního fondu mají v roce 2021 dosáhnout 3,7 bil KZT, v roce 2022 2,4 bil. KZT a v roce 2023 dále mírně klesnout na 2,2 bil KZT. Výdaje státního rozpočtu mají v roce 2021 dosáhnout 13,7 bil KZT, v roce 2022 13,8 bil KZT a v roce 2023 13,8 bil KZT. Schodek státního rozpočtu má v roce 2021 dosáhnout 3,4 % HDP (bez započtení transferů z Národního fondu 9,1 % HDP), v roce 2022 se předpokládá snížení na 2,5 % HDP (6,3 % HDP) a v roce 2023 na 2,1 % HDP (5,5 % HDP). Parametry rozpočtu jsou nastaveny na průměrnou cenu ropy ve výši 35 USD za barel, růstu HDP 2,8 % v roce 2021, v roce 2022 3,7%, v roce 2023 4,6%.

Veřejné finance	
Saldo státního rozpočtu (% HDP)	-4 (2020)
Veřejný dluh (% HDP)	36,6 (2020)
Bilance běžného účtu (mld. USD)	-5,9 (2020)
Daně	
PO	20 %
FO	10 %
DPH	12 %

I přes pokles výnosů z ropy, depreciaci Tenge, zvýšení výdajů pro boj s následky pandemie COVID-19 v sociální a podnikatelské oblasti, zůstával veřejný dluh (napůl v devizách) ke konci roku 2020 mírný. To se opět vysvětluje použitím prostředků z Národního fondu KZ. Od začátku 2021 došlo k růstu ceny za barel ropy, v květnu 2021 se pohybovala okolo 65 USD oproti ceně 35 USD, se kterou se počítalo v zákonu o státním rozpočtu. V dubnu 2021 vláda KZ zpřesnila rozpočet na rok 2021 po úpravě ceny ropy z 35 na 50 USD za barel.

2.3 Bankovní systém

Kazachstán má dvouúrovňový bankovní systém. Národní (centrální) banka představuje vrchní úroveň systému. Všechny ostatní banky jsou druhé úrovně. Základním normativním dokumentem pro činnost bankovního sektoru je zákon № 2444 o „Bankách a bankovní činnosti“ z roku 1995. V roce 2014 byla vládou utvrzena Koncepce rozvoje finančního sektoru Kazachstánu do roku 2030 (№954).

V květnu 2021 bylo v Kazachstánu registrováno celkem 26 bank, z nichž bylo 13 se zahraniční účastí. K největším bankám v Kazachstánu patří Národní banka Kazachstánu (Halyk Bank), Sberbank, Kaspi Bank, ForteBank a Bank CentrKredit. V Kazachstánu je též 29 pojišťovacích společností. V roce 2020 zažil bankovní sektor v Kazachstánu růst nehledě na pokles HDP, kdy aktiva bankovního sektoru vyrostly o rekordních 16 %. Financování daného růstu bylo zajištěno zejména přilákáním depozit klientů, vklady FO rostly o 18 %, PO o 23 %. Růst úvěrů byl z 80 % dán zvýšením poptávky po hypotékách. Zároveň však v roce 2020 došlo k odkladům splátek s ohledem na doporučení KZ vlády pro FO i PO. Došlo též k urychlené digitalizaci bankovního systému s ohledem na lockdowny země z důvodu pandemie COVID-19. Objem bezhotovostních transakcí s využitím platebních karet se za rok 2020 zvýšil prakticky 2,5krát.

V roce 2021 bude pravděpodobně probíhat další konsolidace bankovního sektoru, kdy větší aktéři budou pohlcovat ty menší, dojde k fúzím apod. Jedná se o pokračování programu na ozdravení bankovního sektoru v zemi, který trval od 2017 do 2019 a byl ze dvou třetin financován Národní (centrální) bankou. Zahraniční zdroje uvádějí hodnotu těchto investic do výše 5 % HDP. V roce 2020 sanace bankovních institucí pokračovala v omezené míře.

2.4 Daňový systém

V prosinci 2017 Kazachstán schválil **nový Daňový kodex**, který de facto kopíruje původní daňový zákon z roku 2008 (закон Республики Казахстан от 10. 12. 2008 № 99-IV – „Налоговый Кодекс РК 2009 года“). I z tohoto důvodu sklídl rozsáhlou vlnu kritiky, kromě toho, že obsahuje ještě více odkazů na různá ustanovení než ten původní.

Podle tohoto zákona jsou v platnosti od 1. 1. 2020 následující daně:

- 1 daň z příjmu právnických osob (daně z příjmů) u nesurovinového sektoru se sazbou 20 %;
- 1 daň z příjmu právnických osob u zemědělského sektoru se sazbou 10 %;

- 1 daň z příjmu fyzických osob se sazbou 10 %;
- 1 sociální pojištění se sazbou 9,5 % (ve výjimečných případech 0 %);
- 1 daň z přidané hodnoty (DPH) se sazbou 12 %;
- 1 poplatek na povinné sociální pojištění 2%.

Nerezident, právnická osoba, podnikající v KZ prostřednictvím trvalého zastoupení (filiálka, spol. podnik apod.) platí kromě daně z příjmů 20 % ještě daň z čistého příjmu 15%. Nerezident, právnická osoba, mající příjem ze zdrojů v KZ a nepodnikající prostřednictvím trvalého zastoupení, platí ještě další daně např. daň z dividendového příjmu 15 %, či pojištění podnikatelských rizik 15 % atd.

DPH 12 % je uplatňována na prodej zboží a služeb, je-li místem odbytu KZ, a na zdaňované dovozy. Bez DPH je vývoz, prodej drahých kovů mezi rezidenty, příjmy z mezinárodních transferů, prodej zboží ve zvláštních zónách a některé další zvláštní případy. Firmy, i zahraniční, s obratem do 208 700 dolarů ročně (dle aktuálního kurzu), DPH neplatí. DPH se nerezidentům - právnickým či fyzickým osobám vrací. Procedura vrácení je poměrně zdlouhavá a sestává z prokázání nároku na vrácení DPH, podání žádosti na daňový úřad s doklady o zaplacení daně a kontroly nároku na vrácení DPH daňovým úřadem. Teprve poté je daň vrácena. V případě řešení konkrétní situace v daňové oblasti se doporučuje kontaktovat místní právnícké firmy, ev. i některé větší mezinárodní auditorské firmy, které zde mají zastoupení.

3 Obchodní vztahy s EU a ČR

Podkapitoly:

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 FTA a smlouvy
- 3.3 Rozvojová spolupráce
- 3.4 Perspektivní obory (MOP)

3.1 Obchodní vztahy

Obchodní vztahy s EU

Nejvýznamnějším obchodním partnerem KZ v roce 2020 byla Evropská unie s 29,0%-ním podílem na zahraničním obchodu KZ (podíl na KZ dovozech činí 16,6 % a na vývozech 39,1 %). Významný podíl na vzájemném obchodu má Itálie (8,9 %), Nizozemí (4,0 %), Francie (3,3 %) a Německo (2,4 %). KZ export do EU je tvořen zejména ropou a plynem, což představuje cca 75 % z celkového obchodu s EU. Export ze zemí EU do KZ je tvořen zejména stroji, dopravním zařízením, chemickými výrobky, spotřebním zbožím apod. EU též představuje významného investičního partnera v Kazachstánu. Významný podíl přímých zahraničních investic, které směřují převážně do těžebního průmyslu v KZ, pochází např. z Nizozemí, Švýcarska apod.

Obchodní výměna s EU (mil. EUR)

	2018	2019	2020	2021	2022
Export z EU (mil. EUR)	5 495,3	5 918,1	5 977,8	N/A	N/A
Import do EU (mil. EUR)	20 167,0	18 403,3	12 587,8	N/A	N/A
Saldo s EU (mil. EUR)	14 671,7	12 485,3	6 610,0	N/A	N/A

Zdroj: Evropská komise

Obchodní vztahy s ČR

Vzájemný obchod ČR s KZ s pohybuje v rozmezí 700-900 mil. USD ročně. V obratu obchodu výrazně převažuje dovoz energetických a nerostných surovin (zejména ropy - 3. největší dodavatel do ČR), který je ovšem závislý na světových cenách ropy. ČR má diverzifikovanější export do KZ (zejména stroje, součástky, spotřební zboží), který každoročně roste a v roce 2020 zajistil kladnou obchodní bilanci pro ČR. V KZ též působí cca 30 firem s českou účastí, zájem o trh jeví okolo 200 firem, což je mj. reflektováno účastí CZ firem na podnikatelských misích a významných veletrzích zejména v Nur-Sultanu a Almaty.

Obchodní výměna s ČR (mil. CZK)

	2018	2019	2020	2021	2022
Export z ČR (mld. CZK)	6,4	7,4	8,7	N/A	N/A
Import do ČR (mld. CZK)	14,3	13,7	7,6	N/A	N/A
Saldo s ČR (mld. CZK)	7,9	6,3	-1,1	N/A	N/A

Zdroj: ČSÚ

3.2 FTA a smlouvy

Smlouvy s EU

Dne 21. 12. 2015 byla v Nur-Sultanu podepsána nová Dohoda EU – Kazachstán o partnerství a spolupráci (rozšířená EPCA), která vytváří kvalitnější rámec pro rozvoj politických a ekonomických vztahů mezi KZ a EU a pro růst úrovně obchodu a investic. Vstoupila v platnost 1. března 2020.

Členství v jiných obchodních společenstvích

Kazachstán je členem Celní unie Rusko – Kazachstán – Bělorusko a též Eurasijské ekonomické unie (EaEU), která byla vytvořena s tím, že bude pokračovat v integraci ekonomik jednotlivých zemí EaEU. Kazachstán se stal zakládajícím členem společně s RF a Běloruskem. V roce 2015 do EaEU vstoupila Arménie a Kyrgyzstán. Od ledna 2010 je v platnosti Jednotný celní tarif Celní unie (Common Customs Tariff of the Customs Union) pro import zboží do zemí Celní unie.

V prosinci 2015 se KZ stal členem WTO. Tento krok mimo jiné znamenal snížení celních sazeb u některých položek, na což Kazachstán poskytl EaEU výjimku. Zboží dovezené do KZ za snížených celních sazeb nelze ovšem reexportovat do dalších států EaEU.

Smlouvy s ČR

- 1 Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Republiky Kazachstán o podpoře a vzájemné ochraně investic (1996);
- 1 Smlouva mezi Českou republikou a Kazašskou republikou o zamezení dvojímu zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu a z majetku (1998);
- 1 Smlouva mezi Českou republikou a Republikou Kazachstán o spolupráci v mezinárodní silniční dopravě (2003);
- 1 Dohoda v oblasti cestovního ruchu mezi ČR a Kazachstánem (2011);
- 1 a další.

Dne 8. září 2004 v průběhu oficiální návštěvy prezidenta V. Klause v Kazachstánu byla podepsána Dohoda mezi vládou ČR a vládou Kazachstánu o ekonomické, průmyslové a vědecko-technické spolupráci. Na základě výše uvedené Dohody byla v roce 2005 ustavena Česko-kazachstánská Mezivládní komise, a to jako pracovní orgán pro řešení aktuálních obchodně-ekonomických otázek vzájemné spolupráce. Poslední 10. zasedání Komise se uskutečnilo v listopadu 2019.

3.3 Rozvojová spolupráce

EU poskytuje zemím Střední Asie rozvojovou pomoc. Od roku 2014 přestal být Kazachstán přímým příjemcem bilaterální rozvojové pomoci EU, nicméně celá řada projektů stále probíhá. Rozvojové projekty v oblasti infrastruktury, zdravotnictví či dopravy též financují mezinárodní finanční organizace, např. EBRD (PPP projekty), do kterých se mohou zapojit i české firmy.

Z pohledu české zahraniční rozvojové spolupráce Kazachstán nepatří mezi prioritní teritoria. Nicméně částečná rozvojová pomoc je možná díky projektům B2B České rozvojové agentury s účastí českých firem. Cílem Programu B2B je podpora soukromého sektoru v rozvojových zemích a zároveň plnění Cílů udržitelného rozvoje (SDGs). Projekty musí demonstrovat rozvojový dopad pro daný region nebo cílovou skupinu (např. rozvoj podnikatelského prostředí, zapojení místních dodavatelů do hodnotových řetězců, posílení konkurenceschopnosti, přenos technologií a know-how, tvorbu nových a kvalifikovaných pracovních míst, environmentálně přijatelné technologie nebo zavádění výrobních a pracovních standardů). Vzhledem k řadě komparativních výhod českých realizátorů lze navíc předpokládat, že ČR bude v Kazachstánu navazovat na úspěšné aktivity z minulých let, zejména v sektorech životního prostředí, dopravy a zemědělství.

3.4 Perspektivní obory (MOP)

Kazachstán pokračuje v programech industrializace země, což generuje poptávku po moderním zařízení a technologiích v celé řadě sektorů. Možnosti pro české výrobce existují v sektorech zemědělství, energetiky, dopravy, těžebním průmyslu, strojírenství, zdravotnictví, ve vojenské oblasti, finančním sektoru, u spotřebního zboží (sklo, nábytek apod.) a v dalších sektorech. Česká strana klade důraz také na rozvoj spolupráce s kazachstánskými regiony.

Zájem českých společností o KZ trh je též reflektován v účasti českých společností na významných veletrzích v Kazachstánu jako je zemědělský veletrh AgriTek v Nur-Sultanu (březen), zdravotnický veletrh KIHE v Almaty (květen), veletrh obranného průmyslu KADDEX (květen, 1x 2 roky), veletrh dobývací techniky Mining Week v Karagandě (červen), veletrh Kazbuild v Almaty (září), elektroenergetický veletrh Power Kazakhstan v Almaty (říjen), potravinářský veletrh WorldFood v Almaty (listopad) apod.

Aktuální sektorové příležitosti pro Kazachstán naleznete v **Mapě strategických příležitostí** na portálu BusinessInfo.cz.

► **Energetika** - Energetickou infrastrukturu lze charakterizovat v KZ jako „stárnoucí“, její modernizace a rozvoj bude vyžadovat velké náklady. Konkrétně u elektráren dosahuje úroveň amortizace 70 % (průměrné stáří tepelných elektráren přesahuje 30 let, vodních elektráren 35 let). Přenosová soustava je propojena nedostatečně, čímž je omezen její exportní a tranzitní potenciál. Příležitosti pro české společnosti existují v Kazachstánu v několika oblastech, zejména při modernizaci existujících elektráren (české společnosti zpravidla působí jako subdodavatelé). Dále jde o dodávky elektrotechnických výrobků, zařízení pro elektrárny, trafostanice, rozvody elektrické energie, dodávky čerpadel, speciálních ocelových trub, ventilů, filtrů apod. Kazachstán v roce 2021 přistoupil k úpravám právního rámce pro energetiku. Jedná se zejména o nový Ekologický kodex, který zavádí limity pro emise vznikající mj. v tepelných elektrárnách. To zvyšuje tlak na instalaci filtračních technologií na komíny jak uhelných elektráren a tepláren, tak u průmyslových provozů, jelikož dosud byla filtrace instalována pouze v několika případech a navíc se často jedná o technologie z dob SSSR. Možnosti existují také u rekonstrukcí a modernizací malých vodních elektráren po celém Kazachstánu a u rekonstrukce a budování nových kotelen.

► **Zemědělství a potravinářství** - Kazachstán je země se značným potenciálem svého zemědělství. Přesto je však u řady potravin závislý na dovozech. V současnosti zesilují snahy o zvýšení soběstačnosti. S ohledem na významnou roli státu v místní ekonomice závisí exportní perspektivy do značné míry na výsledné podobě státní politiky podpory. Kazachstánská vláda poskytuje podporu, jako jsou investiční dotace pro instalační a stavební práce, zemědělskou techniku a nákup strojů, nákup plemenného skotu, kompenzace úrokové míry u úvěrů a leasingů, proplácení až 50 % hodnoty krmiv, veterinárních služeb, paliv a olejů apod. Kazachstánská strana projevuje značný zájem o investice do zemědělského a potravinářského sektoru, zahraničním investorům ale komplikuje situaci nemožnost přímého nákupu zemědělské půdy. V zemědělství se předpokládá dlouhodobý růst. Možnosti pro spolupráci existují u dodávek skotu a technologií pro jeho chov, zemědělské techniky, osiva. Významné příležitosti existují také u technologií na zpracování potravinářské produkce. Zájem je i o prémiové značky českých potravin, zejména nápojů.

► **Zdravotnictví a farmaceutický průmysl** - COVID-19 zasáhl Kazachstán a jeho systém zdravotnictví v nepřipraveném stavu, což se naplno projevilo během tzv. druhé vlny epidemie v létě 2020. Krize prokázala, že stávající výrobní a importní kapacity Kazachstánu v takto vyhocené situaci nebyly dostatečné. To se týkalo především základního zdravotnického materiálu, léků a pokročilých lékařských technologií. Oficiální statistiky MZD KZ uvádí, že za dobu pandemie bylo postaveno/rekonstruováno 19 zdravotnických objektů, zakoupeno 44 druhů léků proti COVID-19, dodáno 3,264 zařízení umělé ventilace plic (z nich 1500 domácí produkce), zařízeno přes 41 tis. lůžek zajištěných přísunem kyslíku, dodáno 53 rentgenů do krajských nemocnic, většina z nich domácí výroby. Zrychlená modernizace a dovybavení zdravotnického sektoru v Kazachstánu může v současnosti pro české firmy představovat zajímavé příležitosti u širokého spektra aktivit, tj. u přestavby nemocnic a zdravotnických zařízení, specializovaných zdravotnických zařízení, dodávek zdravotnického materiálu a léků, dodávek zdravotnické techniky včetně nemocničních lůžek, operačních a gynekologických lůžek, komunikační techniky, systémů sterilizace, IT systémů apod.

► **Obranně-bezpečnostní průmysl** - I přes vícevektorovou politiku je v sektoru obranného průmyslu citelná dominance Ruska, což při současné mezinárodní situaci ztěžuje možnosti vývozu z ČR. Příležitosti nicméně existují, především u technologicky vyspělých řešení a u čistě "českého" know-how. Výdaje KZ státu na obranu navíc pokračují v růstu, na rok 2021 došlo ve státním rozpočtu k navýšení výdajů na nákupy pro armádu a pohraniční službu o cca 170 mil USD na zhruba 1,5 mld. USD. Možnosti spolupráce s kazachstánskou stranou ve vojenské oblasti jsou soustředěné na modernizaci starých cvičných letadel, na české palné zbraně (pistole, pušky, samopaly apod.). Příležitosti existují dále u dodávek dronů, ozbrojených vozidel, vybavení vojenských nemocnic, apod. Silnou roli má v této oblasti stát, tj. předpokládají se intervence ze strany státní správy ČR ve prospěch českých výrobců.

► **Důlní, těžební a ropný průmysl** - V Kazachstánu probíhá těžba řady surovin. Příkladem může být uhlí, jehož celkové zásoby v zemi se odhadují na 35 mld. tun. Více jak 90 % zásob uhlí se nachází v severní a centrální části Kazachstánu. Prokázané zásoby plynu v Kazachstánu dosahují úrovně 2,5 trilionů m³ s tím, že celkové zásoby činí 3,3–3,7 trilionů m³. Prokázané zásoby ropy v Kazachstánu dosahují cca 30–38 mld. barelů. Odhaduje se, že „těžitelných“ je v současné době cca 10 mld. barelů ropy. V kazašském sektoru Kaspického moře se zásoby odhadují na 125 mld. barelů ropy. Těží se též železo, barevné kovy, uran atd. Těžba vyžaduje průběžné investice, což (spolu s již existujícími referencemi českých technologií a zařízení) otevírá prostor pro budoucí dodávky z ČR.

► **Strojírenský průmysl** - Strojírenská výroba v zemi postupně roste, stát ji podporuje v podobě lokalizace zahraničních výrobních podniků a do sektoru směřovaly i významné soukromé investice. Tento trend dále pokračuje a vytváří nové příležitosti pro české firmy. Poptávka je na trhu zejména po jednotlivých obráběcích centrech a dalších strojích a též v některých případech po realizaci větších projektů, a to v rámci modernizace zpracovatelského průmyslu a obnovování strojírenské základny. Celková modernizace sektoru představuje významnou příležitost pro české strojírenské podniky.

4 Kulturní a obchodní jednání

Podkapitoly:

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

4.1 Úvod

Kazachstánský trh má velice dobrý potenciál, je však nutné počítat s tím, že vstup na něj je komplikovaný, nákladný a zejména časově náročný. V komunikaci s Kazachstánci doporučujeme dávat přednost osobnímu kontaktu, případně telefonátu. Znalost ruštiny je základní podmínkou pro nastavení efektivních obchodních vztahů, stejně tak jako služby místního zástupce/partnera firmy.

4.2 Oslovení

V Kazachstánu se klade akcent na osobní kontakt. Bez osobního jednání obtížně dojde k výraznějšímu posunu při navázání obchodních vztahů nebo projednání kontraktu. V písemné podobě je vhodnější volit formální podobu, např. zaslat e-mailem naskenovaný dopis. Z elektronických forem komunikace se v zemi výrazně více využívá mobilní telefon (nejpopulárnější je aplikace WhatsApp).

Standardním způsobem sjednání schůzky je formální oslovení v dostatečném předstihu, následné zjištění telefonního kontaktu na osobu, která má organizaci schůzky na starosti. S danou osobou pak dojednat termín a místo schůzky. V předstihu cca týdně se připomenout. Je potřebné počítat s možností změny místa a času schůzky na poslední chvíli (včetně přesunutí do večerních hodin).

Klíčovým zadáním přípravy na schůzku je zjištění, se kterou konkrétní osobou má smysl jednat. V kazachstánských realitách je obvyklá koncentrace rozhodovacích pravomocí (ne vždy na formálně nejvyšší místo), delegace pravomocí není častá. Zejména ve státních a polostátních společnostech je možné vystopovat základní princip, kdy rozhodování o využití financí je koncentrováno u CEO (muže), zatímco jeho asistentka zařizuje veškerou práci a operativu a pro hladký průběh projektu je naprosto nezbytná.

4.3 Obchodní schůzka

Kazaši jsou v převážné většině muslimové sunnitského vyznání. Význam víry zesiluje a vytlačuje dřívější relaxovaný post-sovětský přístup k omezením, daným islámem. Nedoporučujeme plánovat jednání s KZ partnery v době Ramadánu, který dodržuje stále více Kazachů. Stejně tak není vhodné směřovat jednání na páteční poledne/brzké odpoledne. Pracovní doba začíná cca od půl desáté, polední pauza trvá přes hodinu, ale na druhé straně se často pracuje až do pozdních večerních hodin. Směrem k jihu země se mění přístup k obchodování a nabírá výrazně sofistikovanějších forem, které často vycházejí z perských vlivů. U národnostních menšin Kazachstánu se způsob vedení jednání může značně odlišovat, což je na severu země citelně u ruské menšiny. Specifickou kategorií je hlavní město Nur-Sultan, které je v podstatě nově vybudovaným administrativním centrem země, které slouží jako hlavní místo k distribuci financí, získaných z těžby ropy a nerostných surovin. Jsou v něm koncentrována vedení polostátních firem, které se vyznačují direktivním přístupem k rozhodování. V jižní části země, včetně největšího města Kazachstánu Almaty, je daleko citelnější přítomnost soukromého sektoru a existence tradice obchodování a služeb.

Vyjednávání s Kazachy se v mnohém odlišuje od středoevropských zvyklostí. Rozhodně se nedoporučuje projevovat slabost, např. žádat o pochopení KZ partnera ve vztahu ke vzniklé situaci a akceptování změny podmínek. Není vhodné přeceňovat případné projevy přátelství (někdy spojené se společnou konzumací alkoholu), stejně jako dopad situace, kdy by Vám, podle našeho chápání, měl být KZ partner zavázán. Častým zdrojem nedorozumění je situace, kdy KZ partner při jednání testuje možnosti zahraničního partnera změnou klíčových parametrů, jako je možnost navýšení dodávek na 10 násobek atd. V takovém případě je vhodné reagovat neutrálně a požádat o poskytnutí daného návrhu písemnou formou. KZ partneři se na jednání připravují především v rovině zjištění s kým budou jednat, výrazně méně pak zjišťují záležitosti,

spojené s technickými parametry nabízeného zboží/služeb. Jednání usnadňuje, pokud je vedoucí českého týmu muž. Při klíčových jednáních je na české straně důležitá přítomnost CEO nebo zástupce nejvyššího managementu. Technicky zaměřený tým by měl být zastřešen obchodním manažerem z vedení společnosti. Starší věk je vnímán uctivěji, nicméně s příchodem mladé a vzdělané generace se začíná prosazovat větší věková rovnost.

Místo schůzky: Pokud ke schůzce dochází v kanceláři, může se jednat o čistě formální jednání, pokud KZ strana navrhne jednání v jiných prostorách, často jde o pozitivní signál a významný posun vpřed.

Co se týče nabízení alkoholu během jednání, velice záleží na národnosti a religiozitě partnera, nicméně pokud se jednání odehrává v administrativní budově, není to zvykem. Pokud dojde k setkání v restauraci, pak zatímco v některých případech je to téměř vyžadováno, v jiných by to pravověrný muslim považoval za urážku. Tuto otázku doporučujeme nechat na rozhodnutí partnera, jehož rozhodnutí bude také značně ovlivňovat, zda se z KZ strany účastní sám, nebo je přítomno více osob. Obecně spotřeba alkoholu v zemi klesá, ovšem české pivo se nadále těší značné oblibě. Pouze pokud dojde k navázání dlouhodobé spolupráce, může dojít k pozvání domů. Pak je vhodné počítat se zvýšenou spotřebou alkoholu.

Dresscode: Dress kód je obdobný jako v ČR, dámy by měly volit více konzervativní oblečení, zejména při jednání na jihu země.

Vizitky: Zejména pracovníci KZ státní správy neradi poskytují své vizitky, na druhé straně od Vás budou očekávat poskytnutí Vašich kontaktů (vizitku).

Výměna dárků: Ohledně výměny dárků je dobré se na tuto možnost připravit, iniciování výměny dárků však spíše nechat na KZ straně, respektive sledovat, jestli KZ strana jednostranně poskytnutí daru z Vaší strany očekává.

4.4 Komunikace

Komunikačním jazykem je ruština, angličtina výrazně méně. Pokud nevládnete plyně ruštinou, je přítomnost tlumočnicka nutná. Při komunikaci se státní správou je někdy potřeba vypracování dokumentů v kazaštině. Při dlouhodobé přítomnosti je lepší, pokud komunikaci s koncovými zákazníky zajišťuje místní zástupce.

V komunikaci s Kazachstánci doporučujeme dávat přednost osobnímu kontaktu, případně telefonátu. E-mailové komunikaci je přikládán menší význam, i když se to postupně mění. Veškerá elektronická či písemná komunikace by měla mít za cíl dosáhnout osobní schůzky. První jednání většinou proběhne v Kazachstánu, následně je vhodné pozvat partnery do ČR.

Co se týče komunikačních tabu, jednoznačně není vhodné se kriticky vyjadřovat ke státnímu zřízení v Kazachstánu a zejména k osobě prvního prezidenta země Nursultana Nazarbajeva. Dále doporučujeme vyhnout se otevírání politických otázek, jako např. vztahů mezi NATO a Ruskem, se kterým KZ sdílí značnou část své historie a např. vítězství ve 2. světové válce je jedním ze zdrojů národní hrdosti. Citlivá jsou také témata islámského extremismu a filmů Borat.

4.5 Doporučení

Pokud se chystáte, zejména poprvé, do Kazachstánu za účelem obchodu, je potřebné zjistit maximum informací o místních partnerech, zejména o jejich vztazích k vládní administrativě. Pro jednání s konečnými zákazníky je téměř nezbytné mít místního zástupce/partnera. Připravit se na to, že období od prvních kontaktů do podpisu kontraktu bude nejčastěji trvat dva roky. Zvýšenou pozornost věnovat platebním podmínkám, v případě akceptace zádržného (uhrazení nejčastěji posledních 10 % částky po splnění stanovených podmínek - uplynutí času atd.) poukazují zkušenosti českých firem, bohužel, na časté neuhrazení dané částky. I po uzavření kontraktu není do okamžiku uhrazení první platby nic jisté. Spolupráce bude vyžadovat průběžný kontakt a kontrolu. Kazachstán se vyznačuje přítomností korupce, což vyplývá mimo jiné ze značného vlivu státu v ekonomice.

Při jednání se státní a polostátní sférou je podpora ze strany velvyslanectví plusem pro navázání prvních kontaktů. Přítomnost zástupce ambasády pomáhá při prvních formálních schůzkách, na druhé straně vede místní partnery ke zvýšené obezřetnosti. Naše velvyslanectví, v rámci možností, podporu při jednáních se státní správou v odůvodněných případech poskytuje. Organizujeme též řadu různých aktivit, vedle podpory účasti na veletrzích, organizaci fór, podnikatelských misí také např. představování konkrétních společností na jednáních v regionech země.

4.6 Státní svátky

Níže je seznam kazašských svátků:

- 1 1.-2. ledna - Nový rok
- 1 8. března - Mezinárodní den žen
- 1 21.-23. března - Nauryz mejramy (Svátek jara/nového roku)
- 1 1. května - Svátek jednoty lidu Kazachstánu
- 1 7. května - Den obrátce vlasti
- 1 9. května - Den vítězství
- 1 6. července - Den hlavního města Nur-Sultanu
- 1 30. srpna - Den Ústavy KZ
- 1 1. prosince - Den Prvního prezidenta
- 1 16. prosince – Den nezávislosti

Rozhodnutím Parlamentu RK byl jako svátek vyhlášen též začátek muslimského svátku "Kurbanajt". Vzhledem k tomu, že se jedná o svátek, jehož datum určuje lunární kalendář, je tento svátek pohyblivý. Pravoslavné Vánoce se slaví 7. ledna a je to taktéž nepracovní den. Často jsou k některým významným svátkům, rozhodnutím prezidenta nebo vlády, přidávány další volné dny, případně jsou prováděny různé přesuny. Je vhodné se včas informovat, jak přesně budou dny pracovního volna konkrétně pro daný rok určeny.

Obvyklá pracovní doba ve státních i v ostatních institucích je od 9 až 10 hod. do 18 až 19 hod. Prodejní doba v obchodech s potravinami je od 9 do 20 hod., v prodejnách spotřebního zboží od 10 do 19 hod. Ve větších městech je provozován dostatečný počet prodejen základních potravin s nepřetržitým provozem.

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Podkapitoly:

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

5.1 Vstup na trh

Pro prosazení nabízeného zboží v Kazachstánu jsou důležité pevné osobní kontakty, periodicky upevňované projevy pozornosti. Tyto kontakty musí mít velmi široké zázemí, neboť klíčové osoby mění významná místa, ale kontakty zůstávají. Nelze stavět své obchodní aktivity pouze na zasílání e-mailů a odkazech na internetové stránky. Pokud kazachstánský obchodník o nabídku či kontakt nemá zájem, nereaguje. Obdobně se chová, jestli jazykově zasláné nabídky nerozumí. Pro komunikaci s partnerem je nutná dobrá znalost ruštiny, používání jiných jazyků, jak v písemném, tak ústním projevu zcela určitě vyvolává problémy. Požadovaná stanoviska, či odpovědi je nutno často taktně urgovat.

Další důležitou skutečností je, že v Kazachstánu je pouze několik velkoobchodních a maloobchodních řetězců. Hlavním důvodem je populačně geografický faktor, tj. velká rozloha země při relativně nevelkém počtu obyvatel a s tím i související dopravní náklady. Významným faktorem také je, že pro většinu obyvatel je nákup základních potravin i zboží denní spotřeby v supermarketech považován za luxus, neboť mnoho věcí je možné na lokálních trzích pořídit za nižší ceny. Při zásobování malých obchodů i velkých tržnic významná role patří tureckým obchodníkům (blízkost teritoriální i jazyková). Dalším faktorem je levné čínské zboží (zejména na trzích).

Dne 1. 7. 2010 začala naplno fungovat Celní unie Rusko - Bělorusko - Kazachstán, která zjednodušila vzájemné obchodování (vzniklý jednotný celní prostor pro podnikatele znamená, že se jejich zboží po území států CU pohybuje bez celní deklarace a odbavení), zavedla jednotný celní sazebník a zjednodušila pohyb cizího zboží uvnitř jednotného celního prostoru. Od 1. července 2011 byly v rámci budování mechanismu Celní unie odstraněny celní kontroly na hranicích mezi Kazachstánem a Ruskem. Od ledna 2015 funguje Eurasijská ekonomická unie mezi státy Celní unie, Arménii a Kyrgyzstánem. Jednotný celní sazebník z celkového počtu 11 170 předpisů cel se u 5 704 zvýšil a u 497 snížil, u 409 položek si Kazachstán vyjednal výjimku – jako léky, umělé hmoty, papír a lepenka, hliníkové výrobky, železniční a tramvajové lokomotivy. Vznikem CU se v Kazachstánu zvýšila střední úroveň cel ze 6,2% na 10,6%. Teprve v průběhu roku 2019 v důsledku postupného snižování cel po vstupu do WTO klesly na hodnotu opět kolem 7%. Výrobky dovezené do KZ za těchto podmínek však nesmějí být reexportovány do dalších zemí Eurasijské hospodářské unie. Tzn. národní osvědčení a prohlášení (např. GOST a TR) po 15. březnu 2015 již nejsou platné. Po tomto datu bude možné používat pouze unijní osvědčení/certifikáty a prohlášení o shodě. Nestačí však jen získat nové dokumenty, ale legislativa Celní unie požaduje i změny značení zboží.

Pro dovoz zboží do Kazachstánu je zapotřebí předložit bance smlouvu o dovozu zboží. Tuto smlouvu banka zaregistruje. Takto zaregistrovanou smlouvu je nutno předložit u příslušných celních orgánů k registraci, kde je následně právnícká nebo fyzická osoba vedena jako „účastník zahraničně-obchodní činnosti“. Po dovozu zboží dovozce platí clo plus 0,1% z ceny smlouvy. Po zaplacení zmíněných poplatků platí dovozce 12% DPH (od 1. 1. 2009) ze sumy sestávající se z ceny kontraktu a z poplatků za proclení. Je-li dovozce ze země, se kterou je platná „Dohoda o zamezení dvojího zdanění“ (s ČR podepsána v dubnu 1998) a má-li k dispozici dokument o tom, že již DPH zaplatil v zemi původu, pak se od něj platba DPH nevyžaduje, resp. vyžaduje se jen ta část DPH, o kterou je kazachstánské DPH (12%) vyšší než DPH v zemi, ze které je zboží dováženo. Existují druhy zboží, u kterých je možno požadovat odložení platby DPH, např. léky.

V Kazachstánu jsou zavedeny poměrně standardní podmínky kontroly vývozu, založené na vydávání vývozních licencí na kontrolované položky. Jedná se zejména o některé suroviny, potraviny, léky, líh a samozřejmě zbraně, vojenský materiál a zboží dvojího užití. Vlastní podmínky dovozu do Kazachstánu byly poměrně liberální a ochrana trhu se spíše uplatňovala prostřednictvím odmítání poskytovat prostředky ze státního rozpočtu na financování zboží a služeb, které Kazachstán akutně nepotřebuje. Po vzniku Celní unie spadají záležitosti ohledně celních sazeb a částečně též netarifních překážek obchodu do kompetence CU. V souvislosti se vstupem Kazachstánu do WTO v roce 2015 dochází ke

změkčení některých dřívějších ochranných opatření.

5.2 Formy a podmínky působení na trhu

Od července 2013 se změnila pravidla pro způsob registrace právnických osob, subjektů malého podnikání v Kazachstánu. Postup je plně elektronický prostřednictvím portálu egov.kz. Při registraci právnické osoby novým způsobem je nutné, aby zakladatel či zakladatelé byli registrováni před podáním návrhu na založení nové právnické osoby v systému egov.kz.

V Kazachstánu existuje mnoho zákonných norem a předpisů upravujících otázky založení pobočky firmy v místě. Při zřizování kanceláře či reprezentace je zapotřebí mít k dispozici ověřený výpis z obchodního rejstříku, nutný je soudně ověřený překlad statutu. Totéž se týká i zřizování společného podniku. V současnosti postačuje ověřený překlad těchto dokumentů do jazyka ruského, do budoucna je však třeba počítat s tím, že bude nutný i překlad do kazaštiny. Pro zřízení kanceláře, reprezentace či společného podniku se doporučuje využít některé ze specializovaných konzultantských společností.

Podle informací českých obchodních zástupců nelze jednoznačně uvést, zda pro firmy je účelnější zaměstnávat jako zástupce českého či místního občana. Nevýhodou místních sil často bývá nedostatek loajality vůči zastupované firmě a neustálé hledání jiné, cizí firmy, která by nabídla vyšší plat. Naopak, výhodou je, že výše mzdy je nižší než u vyslaného zástupce české firmy. Výhodou českého zástupce je sepětí s českou (vysílající) firmou a objektivnější hodnocení trhu. Ukazuje se, že nejlepší kombinací je situace, kdy vedoucí zastoupení je český občan a sekretářka nebo asistentka je místní síla. Tato kombinace má ještě další výhodu, neboť více a více se začíná na úřadech, ale i ve firmách prosazovat kazaština a tu by měla ovládat místní síla. Při realizaci dodávky technologických celků je nutno se připravit na to, že se složitě hledají kvalifikované pracovní síly.

5.3 Marketing a komunikace

Efektivní reklamou a propagací je v Kazachstánu účast českých firem na specializovaných mezinárodních výstavách i veletrzích, které dosahují v posledních letech poměrně vysoké úrovně a jsou vnímány jako důležitý indikátor zájmu o místní trh. Je však žádoucí akceptovat místní zvyklosti, čímž je míněna zejména komunikace s potenciálními místními zákazníky v ruském jazyce, katalogy a další propagační materiály doporučujeme připravit také v ruštině. Zkušenost posledních let ukazuje, že úspěšnost prezentací na výstavách v Kazachstánu je podstatně větší než např. v Evropě nebo v USA. Důvody jsou v zásadě dva. První je ten, že je zde orientální způsob praxe v obchodě, počínaje osobním kontaktem s partnerem přes společenskou stránku obchodu, která má v Kazachstánu svou nezastupitelnou úlohu. Druhým důvodem je to, že mnoho firem svou činnost příliš neprezentuje (z daňových důvodů, obava z konkurence, spojení s vysokými vládními kruhy atp.), proto ani celkem významné a silné firmy nejsou v informačních materiálech a katalogích uváděny. Účast na výstavě jim dává možnost přímo na místě oslovit svého partnera bez zbytečného šumu a „vysílání zbytečných“ informací do světa.

Dobrou příležitostí k propagaci českého zboží a služeb je účast firem na výstavách či veletrzích v rámci tzv. oficiální účasti ČR (akce pod záštitou MPO ČR a některých dalších ministerstev – MMR, MZe, kdy je zúčastněným firmám poskytován příspěvek na výstavní plochu atd.). Přehled těchto propagačních akcí na příslušný rok je publikován na internetových stránkách příslušných ministerstev. Také agentura CzechTrade realizuje společně účasti na výstavách se státní podporou na vybraných výstavách (veletrzích), nezařazených mezi oficiální účasti.

Náklady na reklamu v kazachstánských hromadných sdělovacích prostředcích jsou poměrně vysoké, proto tento způsob propagace české firmy příliš nevyužívají.

5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Přestože má Kazachstán na ochranu práv duševního vlastnictví poměrně kvalitní legislativu, na jeho trh postupují padělky značkového zboží. Zboží takového původu se zpravidla prodává v tržnicích.

V oblasti ochrany průmyslových práv přímo na území Kazachstánu je situace lepší. V případě zaregistrování padělků zboží z ČR doporučujeme informovat velvyslanectví v Nur-Sultanu či kancelář CzechTrade v Almaty.

5.5 Trh veřejných zakázek

Zákon o zadávání veřejných zakázek byl přijat v roce 2002 a definuje transparentní postup při jejich zadávání. Veřejné zakázky jsou v Kazachstánu publikovány na webové stránce **GosZakup**. Webová stránka veřejných zakázek zajišťuje registraci účastníků procesu veřejných zakázek, shromažďování informací o uskutečněných veřejných zakázkách, realizaci elektronických veřejných zakázek, poskytování informací o plánovaných veřejných zakázkách, publikování statistických dat.

Účastníci elektronických státních zakázek potřebují **elektronické certifikáty** a **zaregistrovat** se jako účastník webové stránky veřejných zakázek. S pomocí certifikátu může účastník vejít do systému a účastnit se elektronické aukce veřejné zakázky.

5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů

V roce 2019 byl Kazachstán přeřazen do kategorie 5 (ze 7) členění zemí podle rizikovosti podle konsensu OECD.

V Kazachstánu k obvyklým platebním podmínkám patří 100 % platba předem, u dobrých, dlouhodobých a prověřeným obchodních partnerů se tato částka snižuje až na 50 %. Všeobecně lze uvést, že u obchodníků je platební morálka nižší, a to jak u fyzických, tak i právnických osob. Výjimku opět tvoří dobří obchodní partneři, kdy si každá strana uvědomuje nebezpečí poškození svých vztahů s partnerem. Avšak i v tomto případě kazachstánská strana považuje odklady některých plateb za zcela běžnou záležitost a je třeba jí vysvětlit, že mezi solidními partnery se všechno platí včas. Běžným zvykem v zemi je, že již po vyčlenění sumy potřebné pro platbu je tato suma zaslána svému adresátovi až po mnoha urgencích, neboť odesílatel se s ní snaží, alespoň na krátkou dobu, podnikat v bankovní sféře.

V případě účasti české bankovní sféry na financování některých projektů je žádoucí přesvědčit kazachstánskou stranu o prioritě těchto projektů tak, aby poskytla garanci akceptovatelnou pro EGAP. S ohledem na zlepšení finanční situace v Kazachstánu a na zvýšenou kvalitou bankovníctví jsou v ČR akceptovány i jiné platební nástroje (zejména akreditivy) největších kazachstánských bank.

V Kazachstánu již existují kvalitní právní firmy, které mohou být nápomocny v obchodním sporu. To, že ve sporu právní zastoupení potřebujete, je dáno nižší úrovní vynutitelnosti práva. Vláda se snaží postupně investiční klima zlepšovat zejména pro větší zahraniční investory.

5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Pro vstup a pobyt na území cizího státu musejí občané ČR splňovat podmínky stanovené jeho zákony. Ke sdělování aktuálních podmínek vstupu a pobytu na území cizího státu je příslušný zastupitelský úřad daného státu. Následující informace jsou určeny k základní orientaci. Ministerstvo zahraničních věcí ČR proto doporučuje českým občanům, aby si před cestou ověřili u zastupitelského úřadu navštěvovaného státu, zda se podmínky pro vstup a pobyt nezměnily.

Pro vstup do Kazachstánu na dobu nad 30 dní jsou potřebná víza. Z důvodu epidemie koronaviru Kazachstán zrušil s účinností od 17. 4. 2020 osvobození občanů řady států, včetně ČR, od vízové povinnosti. V této době je tedy nutné žádat o víza pro vstup do země i na dobu kratší než 30 dní. Aktuálně povinnost platí do konce roku 2021.

O vízum je možné požádat na **Velvyslanectví Republiky Kazachstán v Praze** :

Pod Hradbami 662/9, 160 00 Praha 6 tel.: 233 375642 (sekretariát velvyslance), 233 375 643 (konzulární oddělení), fax: 233 371019 e-mail: kzembas@gmail.com (velvyslanectví)

S ohledem na cestovní omezení a karanténní opatření související s pandemií koronaviru ve světě doporučujeme sledovat stránky MZV ČR v sekci Rozcestník (Kazachstán).

Informace k podmínkám cestování a pobytu v místě

S ohledem na rozlehlost teritoria se doporučuje na delší vzdálenosti (mezi regionálními centry) cestovat letecky. Vnitrostátní letecká přeprava je poměrně rozvinutá. Alternativou je vlak/autobus/auto, které zabírá podstatně více času, např. mezi hlavním městem Nur-Sultan a Almaty 12 až 18 hod. Ve městech je nejhodnější používat služby taxi, které jsou relativně levné (cena ve městě se pohybuje od 500 KZT do 2500 KZT podle vzdálenosti), vhodné jsou mobilní aplikace typu Yandex taxi. MHD jezdí ve větších městech pravidelně. Ve všech dopravních prostředcích aktuálně platí povinnost mít zakrytá ústa a nos.

Ubytovací služby jsou v Kazachstánu na srovnatelné úrovni jako v Evropě, hotely od 3* výš poskytují relativně kvalitní zázemí. Národní měna Tenge (KZT) je široce rozšířená, ve výjimečných případech se dá platit USD či EUR (hotely). Ve větších městech se prakticky všude dá platit

kartou, ať už místní, nebo mezinárodní. Oblíbené jsou platby přes mobilní aplikaci Kaspi.

Kohoutková voda je pitná, nicméně se cestovatelům doporučuje spíše balená s ohledem na agresivní procesy čištění a filtrace. Větší města jsou v centru bezpečná, okolo státních budov pravidelně hlídají bezpečnostní složky, nedoporučuje se chodit do čtvrtí s přistěhovanci zejména z jižních částí střední Asie. Je zakázáno pít alkoholu ve veřejných místech a další porušování místních pravidel (neuctivé chování apod.)

5.8 Zaměstnávání občanů z ČR

Pro zaměstnávání cizinců uplatňuje Kazachstán režim, kdy vláda stanovuje roční kvóty pro zaměstnávání cizinců, které rozděljuje na oblastní akimáty a hlavní město Nur-Sultan a město Almaty. Vláda sleduje politiku udržení zaměstnanosti domácí pracovní síly a snižováním kvót pro cizince chce dosáhnout toho, aby byla uvolněná pracovní místa obsazována domácími zaměstnanci. Navíc se u nově vytvořených míst požaduje zajištění podílu zaměstnanců z KZ, který v některých případech dosahuje až 90 %.

Kvóty jsou rozděleny mezi oblasti, města Nur-Sultan a Almaty mj. s přihlédnutím k situaci na trhu práce. Obecně lze konstatovat, že získání pracovního povolení celkově není snadné. Jednodušší situace je u expertů, kteří přicházejí do Kazachstánu na realizaci investičního projektu (v rámci přímých zahraničních investic).

Co se týče zdravotní péče, pokud se jedná o akutní poskytnutí první pomoci, ta je poskytována zdarma. Platí se až následná péče. Ceny jsou vysoké, a to i vzhledem ke kvalitě poskytovaného ošetření. Vzhledem k výše uvedenému se doporučuje při cestě do Kazachstánu se pojistit. Vznikne-li skutečně kritická situace, je vhodné deklarovat, že máte zájem o poskytnutí placené zdravotní péče, lze tak dosáhnout podstatně vyššího standardu ošetření nebo hospitalizace. Je proto třeba mít u sebe dostatečnou peněžní hotovost, neboť tak lze eliminovat některé nepříjemné situace.

5.9 Veletrhy a akce

V Kazachstánu se každoročně pořádá několik významných oborových veletrhů a výstav, jako je zemědělský veletrh AgriTek v Nur-Sultanu (březen), zdravotnický veletrh KIHE v Almaty (květen), veletrh dobývací techniky Mining Week v Karagandě (červen), veletrh Kazbuild v Almaty (září), elektroenergetický veletrh Power Kazakhstan v Almaty (říjen), potravinářský veletrh WorldFood v Almaty (listopad) apod.

Kompletní přehled všech výstav a veletrhů pořádaných v Kazachstánu, vč. podrobných informací o termínu akce, o jejich věcném zaměření, podmínkách pořádání akce a kontaktech, lze najít na internetu, např. na: www.exponet.ru, resp. na webových stránkách jednotlivých kazachstánských výstavních společností nebo organizátorů výstav:

- 1 ITECA (Almaty, Nur-Sultan, Atyrau) tel.: +7 727 258 34 34, Fax +7 727 2583444 e-mail: contact@iteca.kz, web: www.iteca.kz, www.caspianworld.com
- 1 Atakent-Expo tel.: +7 727 2582535, 751357, 747926, Fax +7 727 2582959 e-mail: office@exhibitions.kz, web: <http://eng.atakentexpo.kz/>
- 1 TNT Productions, Inc. tel.: +7 727 2501999, Fax +7 727 2505511 e-mail: kazakhstan@tntexpo.com, web: www.tntexpo.kz, www.tntexpo.com
- 1 "CATEXPO" tel.: +7 7272 663680/81/82/83, Fax +7 727 2663684, e-mail: info@catexpo.kz, web: www.catexpo.kz
- 1 KazExpoService tel.: +7 727 2921966, 920840, Fax: +7 727 2924838 e-mail: kazexposervice@inbox.ru
- 1 Kazexpo tel: +7 727 2729531, Fax: +7 727 2507519 e-mail: kazexpo@kazexpo.kz, web: www.kazexpo.kz
- 1 KORME Exhibition Centre tel/fax: +7 (7172) 52-43-43/11/12/13/14 e-mail: info@korme-expo.kz, web: www.korme-expo.kz

Bližší informace k účastem na výstavách a veletrzích v Kazachstánu (se státním příspěvkem) jsou zveřejňovány na www.businessinfo.cz, www.czechtrade.cz a www.mpo.cz.

Velvyslanectví ČR v Nur-Sultanu organizuje řadu různých aktivit, vedle podpory účasti na veletrzích se zabývá organizací fór, podnikatelských misí, také např. představování konkrétních společností na jednáních v regionech země. Jeden z neefektivnějších nástrojů je organizace incomingových misí KZ podnikatelů do ČR v rámci programu PROPED. V souvislosti s aktuální situací intenzifikuje akce v on-line formátu.

6 Kontakty

Podkapitoly:

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Velvyslanectví České republiky v Kazachstánu (s akreditací pro Kyrgyzstán)

Kabanbay Batyr Avenue 15/1, Business Centre Q2, 010000 Nur-Sultan, Republic of Kazakhstan +7 7172 986828 (986537, 995101, 995061), e-mail: nur-sultan@embassy.mzv.cz, web: www.mzv.cz/nur-sultan

Obchodně ekonomický úsek se nachází na velvyslanectví v Nur-Sultanu +7 (7172) 986828 (24), e-mail: commerce_nur-sultan@mzv.cz

Kancelář CzechTrade Almaty, Ing. Petr Jurčík, ředitel kanceláře.

Tole bi 83, 050012 Almaty, Kazakhstan +7 727 244 9303 e-mail: almaty@czechtrade.cz

Honorární konzulát Almaty +7 7272 911734 e-mail: almaty@honorary.mzv.cz

Honorární konzul: Uzakbaj Ruštěmovič Ajtžanov

Delegace Evropské unie pro Kazachstán se nachází v Nur-Sultanu na adrese 62 Kosmonavtov street, Chubary District, Nur-Sultan, 010000, Kazakhstan, tel.: +7(7171) 971 040,

e-mail: delegation-kazakhstan@eeas.europa.eu, web: http://eeas.europa.eu/delegations/kazakhstan/index_en.htm.

6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)

Předvolba do Kazachstánu je +7, následuje kód města a samotné číslo. V případě mobilního čísla je +7 (s pokračováním např. 777 777777) v místě nahrazeno 8 (s pokračováním např. 777 777777)

- 1 101 - hasičská služba
- 1 102 - policie
- 1 103 - rychlá lékařská pomoc
- 1 104 - havárie - plyn
- 1 112 - mimořádné události
- 1 118 - informace o telefonních číslech v Almaty (z některých uzlů nelze volat)
- 1 130 - nepřetržitá informační služba „lékařská pomoc a léky“ v Almaty
- 1 188 - placená informační služba pro telefonní čísla
- 1 155 - z pevné linky v Almaty informace na letišti
- 1 8 (727) 2703333 z mobilního telefonu letištní informace v Almaty
- 1 8 (7172) 702999 z mobilního telefonu letištní informace v Nur-Sultanu
- 1 158 - taxi z pevné linky v Almaty

6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

- 1 Oficiální stránky Prezidenta KZ
- 1 Oficiální stránky předsedy vlády KZ
- 1 Vláda Kazachstánu

- 1 Ministerstvo ekologie, geologie a přírodních zdrojů KZ
- 1 Ministerstvo obchodu a integrace KZ
- 1 Ministerstvo energetiky KZ
- 1 Ministerstvo a aerokosmického průmyslu KZ
- 1 Ministerstvo národního hospodářství KZ
- 1 Ministerstvo kultury a sportu KZ
- 1 Ministerstvo financí KZ
- 1 Ministerstvo průmyslu a infrastrukturního rozvoje KZ
- 1 Ministerstvo práce a sociální ochrany obyvatelstva KZ
- 1 Ministerstvo zdravotnictví KZ
- 1 Ministerstvo školství a vědy KZ
- 1 Ministerstvo spravedlnosti KZ
- 1 Ministerstvo zemědělství KZ
- 1 Ministerstvo informací a sociálního rozvoje KZ
- 1 Ministerstvo obrany KZ
- 1 Ministerstvo vnitra KZ
- 1 Ministerstvo zahraničních věcí KZ
- 1 Oficiální stránka města Nur-Sultan
- 1 Oficiální stránka města Almaty
- 1 Development Bank of Kazakhstan
- 1 National Agency for Technological Development
- 1 Investment Fund of Kazakhstan
- 1 National Chamber of Entrepreneurs of Kazakhstan
- 1 National Company for Investment Support and Promotion – KAZAKHINVEST
- 1 Public Services and Information online
- 1 Astana International Finance Center (AIFC)